

Tutkimus ja Itämeren tulevaisuus

Mari Walls

Itämerikysymys on viime viikkoina elänyt vahvasti otsikoissa. Uutisoinnit ovat liittyneet Itämerta rehevöittävään fosforikuormitukseen Luga-joella ja laadukkaan, läpinäkyvän tutkimustiedon merkitykseen Itämeren kuormitusarvioinnin osalta.

Itämeren tila tänään liittyy menneisiin tekoihin ja tekemättä jättämissiin. Sadan viime vuoden aikana Itämeren alue on kokenut monia yhteiskunnallisia ja taloudellisia muutoksia, joiden seurauksena meren tila on voimakkaasti muuttunut. Ympäristötietoisuus ja kansalaisten ympäristöarvot ovat toisaalta kehittyneet hyvin eri tahtiin Itämeren rantavaltioissa. Nyt kuitenkin tavoittelemme EU direktiivein ja erilaisin toimintaohjelmin Itämeren hyvää tilaa vuoteen 2020 mennessä.

Millainen on Itämeren tulevaisuuskuva? Muistellaanpa hiukan ajassa taaksepäin: vuonna 2008 Helsingin Sanomien Teema-liitteen pääaiheena oli Itämeri, kansikuvassa hiljalleen sinileväpurossa kyntävä purjevene. Voisimmeko kuvitella vastaavan jutun Itämerestä vuonna 2020, jolloin kansikuvassa olisi kirkkaana siintävä meri ja juttu kertoisi tarinan Itämeren parantumisesta? Liittyisikö positiivinen tulevaisuuskuva kenties jollakin tavoin avainsanoihin tutkimus, ympäristöteknologia, uusiutuva energia, meriresurssien kestävä käyttö, merialuesuunnittelu? Jos, niin minkä kehityspolun olisimme kulkeneet vuoteen 2020?

Itämeren kestävä tulevaisuus kytkeytyy vankkaan tietopohjaan, sen perusteella tehtäviin päätöksiin ja rohkeisiin tekoihin. Mikä siis on Itämeren tila tänään? Pääviesti tutkijoilta on, että syvänteissä pohjien tila on edelleen huono niin etelässä Itämeren päältäalla kuin Suomenlahdellakin. Suomenlahden rannikkovesien osalta viimeisen viiden vuoden aikana ulkosaariston levämäärät ovat alentuneet, selvimmin Itäisellä Suomenlahdella. Tähän saattaa vaikuttaa Pietarin alueen kuormituksen vähentyminen. Ennakoitavissa on, että Pietarin jäteveden puhdistuksen ratkaisut tulevat vähentämään Itäisen Suomenlahden kuormitusta vuoteen 2020 mennessä.

Vaan onko todella näin? Talven 2011 - 2012 huomiota herättäneet tutkimuslöydökset Venäjän Luga-joelta ovat vahvasti muuttamassa tutkijoiden käsitystä erityisesti Itäisen Suomenlahden tilanteesta, niin ravinnekuormituksen taustatasosta kuin potentiaalista ravinnekuormituksen vähentämiseen. Alueen kuormituksen potentiaalinen vähenemä voi olla erittäin merkittävä olettaen, että mahdollinen pistekuormituslähde saadaan nopeasti poistettua. Mikäli näin on, tämä olisi hyvin lupaava viesti Itämeren tulevaisuudelle.

Onko nyt nähtävissä häivähdys valoa tunnelin päässä? Palataan vielä hetkeksi takaisin tulevaisuusvisioon, jossa Itämeren hyvä tila on saavutettu samalla kehittäen kestäväää taloudellista toimeliaisuutta ja uusiutuvan energian ratkaisuja. Miten tähän tulevaisuuteen voitaisiin edetä?

Tarvitaan monitieteistä tutkimuspanostusta, laadukasta ja yhteismitallista ympäristön tilan seuranta ja uusien ympäristöteknologisten ja bioteknologisten ratkaisujen kehittämistä. Tarvitaan tavoitteellista kansainvälistä yhteistyötä ja toisaalta julkisen ja yksityisen sektorin ratkaisuhakuista yhteistyötä. Tarvitaan avointa tiedonvaihtoa. Tarvitaan lainsäädännön ja ohjauskeinojen kehittämistä koskien yritysten ympäristövastuuta, maankäytön suunnittelua ja mm. maa- ja metsätalouspolitiikkoja Itämeren valuma-alueella. Ja tarvitaan erityisesti hyvin konkreettisia toimenpiteitä kaikissa rantavaltioissa. Tehokkaat ja kohdennetut toimenpiteet vähentävät valuma-alueelta Itämereen päätyvää ravinnekuormitusta, edelleen Itämeren sisäistä kuormitusta ja toimenpiteet voivat myös edistää merestä poistettavan biomassan hyödyntämistä vaikkapa energiatuotannon prosesseissa.

Itämeren hyvän tilan kehittymiseen vaikutetaan siis ennen kaikkea valuma-alueella tehtävin toimenpitein, mutta osa toimista on kohdennettavissa myös suoraan meriympäristöön. Tutkimus antaa vastauksia siihen, mitä toimenpiteitä tarvitaan ja mihin ne tulee kohdentaa. Oleellista on yhteinen tahto parantaa Itämeren tilaa ja rohkeus tunnistaa ja toteuttaa keskeiset käytännön toimet. Itämeren hyvä tila on ehdottomasti tavoittelemisen arvoinen.

Mari Walls

Johtaja

Merikeskus, Suomen ympäristökeskus

etunimi.sukunimi @ ymparisto.fi

Haluatko PULLOPOSTIN sähköpostiisi?

Liity postituslistallemme: www.centrumbalticum.org/kolumni

Centrum Balticum

Vanha Suurtori 7

20500 Turku

puh. 020 775 1341

www.centrumbalticum.org

centrumbalticum@centrumbalticum.org